

El govern valencià, impassible davant la destrossa lingüística de la TVV

Fabregat prepara la 'tele' en blau

Mentre l'audiència de la TVV cau en picat, la gestió econòmica és desastrosa i la castellanització és galopant, l'única reacció del director general de RTVV, Amadeu Fabregat, és la publicació d'una llista de paraules prohibides per "massa catalanes".

Dijous 22, 13 hores: sintonia de Canal Nou Ràdio. Un locutor cridaner presenta una nova cançó.

"Ara escoltarem una dels èxits d'estiu, *On Holidays*, de Madonna". I passa a traduir el títol: "De vacances", dubta i afegeix ràpidament: "de vacances".

Aquesta és una de les 593 paraules que el director general de la Ràdio Televisió Valenciana (RTVV) ha prohibit a locutors, periodistes i correctors, de televisió i ràdio, com també als actors dels estudis de doblatge.

Sense consultar amb l'equip de correctors, el qual està legitimat per l'organigrama de l'ens i depèn del gabinet tècnic de la direcció general de RTVV, Amadeu Fabregat ha confeccionat i distribuït per les diferents redaccions aquesta llista negra al mateix temps que s'assegurava de controlar al màxim els que no la respectaren. La llista conté, a més de la paraula proscribida, la que la reemplaça. Paraules catalanes no pertanyents al dialecte occidental hi són substituïdes per altres que sí que ho són, per exemple: *abans d'ahir* per *després-ahir* o *galleda* per *poal*. Però a més, i sobretot, la llista conté autèntiques barbaritats lingüístiques: *lluny* queda convertit en *llunt*, *mitjan* en *mitant* i el verb *agafar* es transforma en *agarrar*. Algunes són certament curioses, tal com manifestà Antoni Ferrando, cap del Departament Català de la Universitat de València, en ser preguntat per la llista: "només conec la informació per la premsa. Una gran part de les propostes de la llista, sempre que no excloguen els sinònims corresponents, pot ser útil per a potenciar el cabal lèxic preferit, no sols pels valencians sinó, també molt sovint, pels catalano-occidentals, massa oblidats, per certs, pels canals televisius del Principat. Ara bé, criteris com pronunciar *vesprà* per *vesprada*, confondre fonèticament les preposicions *amb* i *en*, alterar l'ús de la preposició *a* davant el complement directe o substituir sistemàticament *vegada* per *volta* em pareixen abe-

rrants; al *Tirant lo Blanc*, *vegada* apareix un 80% de voltes i *volta*, un 20% de vegades. *Vegada* és, també actualment, la forma predominant dels valencians. Amb els criteris propugnats pel sr. Fabregat, caldria censurar el *Tirant* a la TVV i els que utilitzem *vegada* ens hi veurem desautoritzats. ¿On queda, per tant, el "respecte i protecció" del patrimoni lingüístic valencià?"

La nova maniobra del director general de la RTVV ha coincidit amb el nomenament com a assessor lingüístic "personal" del mateix Fabregat, de Lluís Fornés, conegut en l'àmbit artístic com Lluís *el Sifoner*, el qual, segons fonts de la mateixa Televisió, exerceix, junt amb Hortènsia Moriones, un control policial de la llengua. El Sifoner, il·localitzable per a EL TEMPS al llarg de la setmana, ha estat denunciat pels sindicats per pressionar els treballadors tot recordant-los la data de finalització dels seus contractes. El mateix Fabregat, que s'ha proposat aplicar aquest manual de censura del qual és autor, ha demanat la creació d'un sistema informàtic que permet conèixer quin redactor i quin corrector és el responsable de cadascun dels textos que emet la TVV. Escapar al gran ull és impossible.

Amadeu es va assegurar, en arribar al centre de produccions de Burjassot, que no hi hauria caps solts sota el seu mandat. El model que va propugnar l'anterior directora, Maria Garcia-Lliberós, un ens, RTVV, que funcionava com a gestor de dos entitats autònomes, TVV i Canal 9 Ràdio, va ser substituït per una direcció general amb poder absolut sobre els dos mitjans. Amadeu hi arribà per a regnar.

Quan falta poc per al primer aniversari de la televisió, la gestió de Fabregat ha estat regida per l'escàndol que ara ha arribat al punt més àlgid. Declaracions, ambigüitats i enfrontaments han marcat el curs televisiu. Per contra, els índexs d'audiència no han reforçat les tesis de Fabregat pel que fa al model de funcionament. Les úl-

times maniobres dirigides a la recerca d'un públic: la programació especial en castellà per als estuejants i els programes que satisfan la fam de "morb i sexe" no han detingut la caiguda d'espectadors. A hores d'ara (aquesta és una de les expressions prohibides pel director) només TeleMadrid supera la TVV en el *ranking* de les menys visionades.

En el primer trimestre de l'any, l'audiència global del canal valencià era, segons l'Estudi General de Mitjans, de poc més d'un milió de telespectadors; per a l'empresa ECOTEL la xifra arribava a un mi-

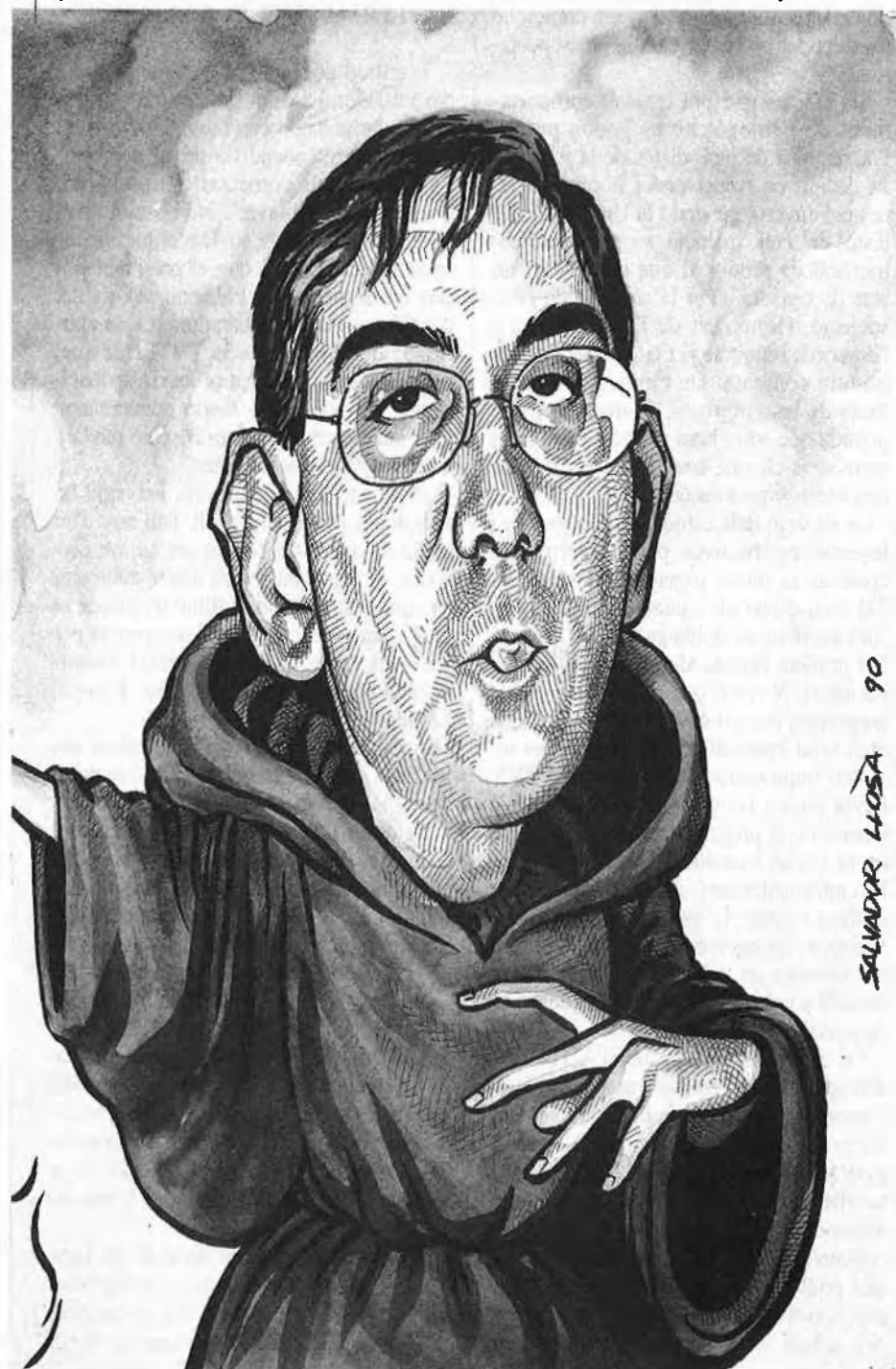
lió i mig. Actualment i segons fonts internes, s'ha produït un descens d'un 18%. Això, combinat amb la retallada de pressupostos que va imposar la Generalitat Valenciana per a enguany i les ridícules quantitats ingresades en concepte de publicitat han provocat que Fabregat es llance a la desesperada per posar-hi remei.

L'últim colp d'efecte ha aconseguit únicament crear una nova polèmica en la qual Fabregat ha rebut el suport dels sectors *blaveros* que no fa molt l'odiaven i ha assolit ja la consagració que només la columna de Maria Consuelo Reyna en *Las*

Provincias pot donar: "Con una prudencia exquisita, Amadeu esta tratando de mantener en TVV el difícil equilibrio del bilingüismo, para que nadie se sienta herido en sus más íntimos sentimientos. Y la verdad es que la gente de la calle está contenta con la marcha de TVV, que, dicho sea de paso, aun empleando bastante castellano, está haciendo más por el valenciano que todas las campanas "carles salvador" y "universitat d'estiu" juntas. La razón es bien sencilla: las campañas "carles salvador" le sientan como una patada en el estómago al valenciano medio y "Casablanca" o "Dallas" en valenciano les encanta". (Potser es refereix a la versió que TV3 va emetre de *Dallas* perquè la de TVV és en castellà).

Les reaccions dels poders i els partits polítics estan presidides per la sorpresa. Emèrit Bono, portaveu del Consell de les Corts Valenciane feia saber que el govern valencià s'havia assabentat (*enterat* segons la normativa fabregatiana) per la premsa de la publicació del nou *diccionari*. Mentre PP i UV manifesten la seua satisfacció (alguns dels suggeriments d'Amadeu semblen trets dels opuscles que Lo Rat Penat ha publicat i que condemnen la llengua a la TVV), UPV i Esquerra Unida reaccionaven en contra i el PSOE callava. Així, Ernest Nabàs, portaveu del PSPV, assegurava que la decisió del director general "era normal" i que "no tenia res a objectar als criteris *científics* que havia emprat Fabregat". La resta de la parròquia socialista, president inclòs, han mantingut el més absolut silenci a l'espera del nou congrés. No obstant això, al si del partit socialista no tots els sectors veuen clares les maniobres de Fabregat. Vicent Garcés, cap visible d'Esquerra Socialista, manifestava a EL TEMPS: "Estic segur que hi ha molts sectors de militants que no poden compartir una tesi de devaluació de l'idioma com aquesta. No tot el partit socialista és partidari d'això".

La pregunta que més d'un s'ha formulat és la motivació última d'aquestes mesures. Fins ara, les veus en contra de l'estàndard utilitzat a la TVV. eren pràcticament inexistents, tal com indica Antoni Ferrando: "crec que l'estàndard utilitzat per la TVV representa un equilibri entre les exigències científiques d'una llengua digna i la voluntat política d'adequar-se al context sociolingüístic valencià. Personalment m'hauria agradat que fóra més exigent (considere, per exemple, que no s'haurien d'excloure els demostratius reforçats com *aquesta*) però em faig càrrec que concessions lingüístiques com la citada són el

Florilegi flagrant d'una prohibició esbojarrada

Sort que no hi ha perill d'una segona edició de la inefable *Falles fetes foc*. Altrament, el senyor Fabregat —capficat com està en la tasca d'hipercorrector— tindria feina a desdir. Ben mirat, no seria un mal càstig en el cas que no se'n sortira del contenciós que ha organitzat amb la gramàtica en general. Però, tranquils, que els pollastres que regalaven per la compra d'un exemplar de la primera —i única— novel·la del senyor director general de RTVV, fa temps que van fer les seues paelles. En vista de l'èxit.

Però oblidem temps passats. Compatat i debatut, una joventut esbojarrada l'ha tinguda qualsevol. I passem a l'antologia que del fatídic *diccionari* hem elaborat. Entre violacions salvatges de la sintaxi més elemental —com és l'obligatorietat de la preposició *a* davant l'objecte directe—, inclusió de barbarismes, prohibició de paraules usuals en la llengua viva, qüestions de sinonímia mal contemplada, confusió de nivells i registres que inclús poden afectar la legalitat vigent, tenim aquests botons de mostra: *estona*, que s'haurà de substituir per **moment**

esport per deport
malaltia per enfermetat
rellotge per relonge
mitjan per mitant
emprendre sempre serà mamprendre
Alemanya per Alemània
segell per sello
sota per baix
tarja per targeta
tronada per tronà
robatori per robo
penyassegat (sic) per precipici
gerro per pitxer
ventall per palmito
mesa per taula
xarxa per ret
 etcètera...

Així doncs —sí, doncs—, d'un colp de ploma, el senyor Fabregat es carrega la unificació d'Alemanya, malbarata en *retakes* els pocs ingressos que té la seua *mampresa* i converteix *Lady Windermere's Fan* —Oscar Wilde i Ernst Lubitsch estem segurs que se l'apuntaran— en *El palmito de Lady Windermere*. Indigne. Indigne d'algué que aspirava a escriure una nova i definitiva *De Profundis*.

preu d'un consens polític en un moment determinat, susceptibles de ser revisades a mesura que progrese el coneixement de la llengua i, per tant, transitòries (en lloc de *coneixement de la llengua* m'hauria agradat dir *normalització lingüística*, però no crec que se'n puga parlar a la vista de la residualització que s'observa, per exemple, en TVV). Alçant de nou la polèmica lingüística que tanta tinta va fer córrer no fa massa anys, la direcció de la televisió valenciana pretén amagar els problemes reals que l'han envoltada des que va nàixer. Una televisió que no té clars els seus objectius i que vol jugar a ser comercial sense poder presentar batalla pressupostària.

Els efectes que pot tenir el comportament de Fabregat no es poden predir. L'assemblea de periodistes de la televisió va decidir no respectar les normes dictades pel director general i la Unió de Periodistes del País Valencià va emetre un comunicat de rebuig al que considera "un acte de censura". Per la seua banda l'Associació d'Empreses de Doblatge està a l'espera de reunir-se per tal de prendre una postura conjunta. De moment, i segons fonts de les empreses, "com a empresa privada que som, hem d'acceptar les peticions dels clients, encara que els traductors s'han sorprès bastant".

La situació dels estudis és ben incerta i les seues perspectives poden servir per a conèixer la futura trajectòria de la TVV. Tal com diuen els mateixos empresaris: "des de maig el doblatge ha baixat molt. Per primera vegada alguns estudis han fet vacances. No crec que baixe el volum de programes per a doblar al valencià perquè això seria impossible". Algunes dades resulten inquietants; pel·lícules que TVV havia passat en valencià s'han tornat a emetre en la programació especial d'estiu en la versió castellana i fonts internes i ben informades han confirmat que la sèrie *Bellesa i poder* (a partir d'ara pronunciat *bellea* en les normes d'Amadeu) que fins ara s'emetia en valencià, serà doblada al castellà a partir del capítol 150, que estarà en pantalla pròximament.

Un estudi encarregat per l'Associació d'Empreses de Doblatge a una empresa de *consulting* ha arribat a la conclusió que les empreses que funcionen actualment no podran subsistir si no és que s'ocupen també dels doblatges en castellà. Si aquestes empreses no reaccionen, els 900 milions que la TVV inverteix en doblatges podrien anar a Madrid, on el cost d'aquest treball és substancialment inferior ja que les despeses es comparteixen

entre les diferents televisions autonòmiques.

El mateix estudi demostra que en la distribució del material doblat per TVV, el valencià ocupa el 100% de les pel·lícules d'animació però únicament l'11% dels llargs metratges i el 25% de les sèries, els programes amb més seguidors. Paradoxalment, els tres moments de màxima audiència en la breu història de la TVV han estat les retransmissions de les pel·lícules *Karate Kid*, *Casablanca* i *Oficial i cavaller*, totes tres en versió valenciana.

"LERMA TÉ EL COR BLAVER"

L'actitud pública del president Lerma davant l'afer, ha estat fins ara de passivitat. No hi ha hagut cap moviment. Silenci. Alguè càrrec socialista pr` al president no s'ha estat de comentar: "En el fons, Lerma té el cor blaver". No obstant això, fonts de reconeguda solvència han manifestat a EL TEMPS que el president podria haver amonestat Fabregat pel que ha considerat una entremaliadura massa agorrasada del director de la TVV. I és que, probablement, Fabregat no havia arribat a pensar que aquest *diccionari* poguera suscitar tant de rebombori en l'opinió pública d'arreu dels Països Catalans.

Amb aquesta maquinació, Fabregat ha llançat a perdre el treball d'un any d'un equip de correctors format per quinze persones, de les quals només una té contracte fix, que han elaborat el llibre d'estil de la TVV. Aquest document va ser aprovat per les Corts valencianes i pel consell d'administració de RTVV que presideix Enrique Linde.

El nou camí que ara enceta Televisió Valenciana cap a la castellanització integral de mans de Fabregat va en contra de l'esperit de la Llei d'Us i Ensenyament del Valencià, que estableix les mesures necessàries per a crear uns "mitjans de comunicació propis, gestionats democràticament i subjectes al control parlamentari directe que impulsen la utilització del valencià en la radiotelevisió autonòmica...", i més concretament de la llei de creació de l'ens públic RTVV (Llei 7/1984 de la Generalitat Valenciana de 4 de juliol) que en el capítol 1er. article 2n, punt a) especifica que un dels objectius de l'ens és "la promoció i protecció lingüística de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana."

No ens enganyem, la direcció de l'ens amb el suport incondicional del govern socialista valencià persegueix la castellanització d'una televisió a la qual se li vol

Lerma, Linde i Fabregat: línia calenta.

RAFA GIL

traure el màxim rendiment possible. Amadeu ja ho ha dit més d'una vegada, sense que ningú sàpiga d'on s'ho ha tret, que "el públic prefereix una televisió en castellà", i el públic és qui mana a l'hora de proporcionar audiència i anunciant, i a l'hora també d'exercir el seu dret al vot.

Fabregat, aprofitant les absències d'estiu, ha llançat la cortina de fum de la llista negra, amb l'únic propòsit de confondre encara més l'opinió pública i distraure'n l'interès de la mala gestió econòmica, especialment publicitària, i el deficient pro-

ducte televisiu que ens ofereix cada dia la TVV. No és una novetat que cap dels espais *estrella* de la programació d'Amadeu ha quallat entre el públic, a excepció del *Monle*. A falta d'una bona gestió, el PSOE s'ha decidit a utilitzar la TVV per atraure públic siga com siga, i la guerra dels mots ha posat de la seua banda sectors que no dreixen les files dels seus opositors més directes en batalles polítiques crucials com l'Ajuntament de València que es lliuraran el pròxim any. Indignat per l'afer, com tants altres, el premi d'Honor de les

Lletres Catalanes, Enric Valor, manifestava a EL TEMPS: "volen sacrificar el valencià per l'alcaldia de València".

Amb vista al pròxim congrés dels socialistes valencians que se celebrarà a finals d'aquest any, el *diccionari* podria obrir un debat en el si del partit, malgrat que el poder de Lerma, que amb el seu silenci ha donat suport al director de TVV, es troba, després dels darrers episodis polítics, totalment reforçat. Res de nou sota Lerma.

Nel·lo Pellicer i Jordi Sebastià